

Vård- och omsorgsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till omsorgsnämnden

Datum:
2021-04-13

Diarienummer:
OSN-2021-00197

Handläggare:
Christian Dahlmann, kommunledningskontoret

Uppdrag till omsorgsförvaltningen att utreda organisation för socialpsykiatri inom Uppsala kommun

Förslag till beslut

Omsorgsnämnden beslutar

1. **att** uppdra till vård- och omsorgsförvaltningen att i samråd med socialförvaltningen utreda organisation för socialpsykiatri i Uppsala kommun, samt
2. **att** senast i december månad 2021 slutredovisa utredningen till omsorgsnämnden och socialnämnden.

Ärendet

I Uppsala kommun finns sammanlagt fyra sociala nämnder, dvs. nämnder som har ansvar för uppgifter enligt socialtjänstlagen (SoL). Ansvarsfördelningen mellan dessa nämnder styrs av Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder i Uppsala kommun.

Ansvarsfördelningen mellan nämnderna har i vissa fall visat sig vålla bekymmer för nämnderna. Ett område där omsorgsnämnden (OSN) och socialnämnden (SCN) haft olika uppfattning kring vem som bär ansvaret i olika ärenden är socialpsykiatri eller stöd till personer med psykisk funktionsnedsättning. OSN föreslås därför besluta att uppdra till vård- och omsorgsförvaltningen (VOF) att i samråd med socialförvaltningen (SCF) att utreda organisation för socialpsykiatri i Uppsala kommun.

Beredning

Ärendet har beretts av omsorgsförvaltningen, socialförvaltningen och kommunledningskontoret. Barn-, jämställdhets- och näringslivsperspektiven bedöms inte som relevant i föreliggande förslag till beslut. Barn- och jämställdhetsperspektiven

behöver däremot beaktas i en eventuellt kommande utredning om organisation för socialpsykiatri inom Uppsala kommun.

Föredragning

I Uppsala kommun finns sammanlagt fyra sociala nämnder, dvs. nämnder som har ansvar för uppgifter enligt socialtjänstlagen (SoL). Ansvarsfördelningen mellan dessa nämnder styrs av Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder i Uppsala kommun.

Ansvarsfördelningen mellan nämnderna har i vissa fall visat sig vålla bekymmer för nämnderna. Ett område där omsorgsnämnden och socialnämnden haft olika uppfattning kring vem som bär ansvaret i olika ärenden är socialpsykiatri eller stöd till personer med psykisk funktionsnedsättning.

Som ett led i att klargöra ansvarsfördelningen mellan OSN och SCN togs en överenskommelse angående ansvarsfördelning mellan nämnderna fram under 2018 (**bilaga**).

I överenskommelsen slås fast att begreppet psykisk funktionsnedsättning ska tolkas i enlighet med Nationella psykiatrisamordnings definition i SOU 2006:100. Definitionen begränsas inte till vissa åldersgrupper. I överenskommelsen om ansvarsfördelning mellan SCN och OSN slås emellertid fast att den som är under 18 år inte bedöms ha psykisk funktionsnedsättning och därför hamnar under SCN ansvar. Detta medför en rad negativa effekter såsom:

- Barn och ungdomar med Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) får fel insatser när SCF tar/får ett ansvar som inte ingår i uppdraget.
- Personer med behov av insatser enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) får SoL-insatser beslutade av SCF som inte fullt ut svarar mot behoven vilket är kostnadsdrivande
- Uppsala kommun får sämre utfall i LSS-utjämnningen när SCF placerar enligt SoL i LSS-verksamhet vilket skapar minskade intäkter
- Gränsdragningen mot Region Uppsala försvåras när OSN har det formella ansvaret och SCN i praktiken handlägger NPF-ärenden.
- Uppsala kommun arbetar inte i enlighet med slutsatser och förslag Nationell psykiatrisamordning (SOU 2006:100).

För att komma till rätta med dessa negativa effekter för individen och för Uppsala kommun som organisation behöver frågan om organisation för socialpsykiatri inom Uppsala kommun utredas. Utredningens ska ta fram förslag på organisation för socialpsykiatri i Uppsala kommun. Utgångspunkt för utredningen ska vara vad som är bäst för brukaren och hur insatser bäst beslutas och genomförs som svarar mot brukarens behov. Förslaget på organisation ska även svara mot behovet av att säkerställa att insatser och placeringar är korrekta ur ett ekonomiskt perspektiv och inte är onödigt kostnadsdrivande eller genererar minskade intäkter. Behov av samverkan mellan nämnder kommer alltid att föreligga oavsett organisation för socialpsykiatri. Utredningen behöver därför även ta fram förslag på hur samverkan ska ske mellan berörda nämnder och förvaltningar.

Ekonomiska konsekvenser

Kostnader för utredningen finansieras inom ram för omsorgsnämndens budget 2021

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 13 april 2021
- Bilaga, Överenskommelse angående ansvarsfördelning mellan omsorgsnämnden och socialnämnden Uppsala kommun

Vård- och omsorgsförvaltningen

Lenita Granlund
Förvaltningsdirektör

Datum
2018-06-20

Överenskommelse angående ansvarsfördelning mellan socialnämnden och omsorgsnämnden Uppsala kommun

I Uppsala kommun finns sammanlagt fyra sociala nämnder, dvs. nämnder som har ansvar för uppgifter enligt socialtjänstlagen. Ansvarsfördelningen mellan dessa nämnder styrs av *Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder i Uppsala kommun*.

Enligt reglementet är ansvaret, såvitt avser omsorgsnämnden och socialnämnden, fördelat enligt följande:

41 § Omsorgsnämnden ansvarar för

1. uppgifter enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
2. uppgifter enligt socialtjänstlagen (2001:453) i ordinärt eller särskilt boende dels för personer under 65 år, som är i behov av bistånd på grund av fysisk eller psykisk funktionsnedsättning eller sjukdom, och dels för personer över 65 år som är i behov av bistånd på grund av psykisk funktionsnedsättning,
3. uppgifter avseende det kommunala åtagandet enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) för personer under 65 år samt även för personer över 65 år som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller har en psykisk funktionsnedsättning,
4. anhörigstöd till anhöriga till personer med funktionsnedsättning, som vårdar eller stödjer en närstående. I de fall psykisk funktionsnedsättning och missbruk förekommer i kombination har nämnden ansvar för att tillgodose behov där den psykiska funktionsnedsättningen utgör den huvudsakliga problematiken.

42 § Socialnämnden ansvarar för

1. samtliga uppgifter enligt socialtjänstlagen (2001:453), för vilka ingen annan nämnd i kommunen ansvarar,
2. stöd till boende enligt lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter,
3. kommunens uppgifter avseende mottagande av ensamkommande barn enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl,
4. uppgifter enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,
5. uppgifter enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,
6. de uppgifter som åvilar en socialnämnd enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) i kommunens särskilda boenden för personer med missbruksproblem,
7. de uppgifter i övrigt som enligt lag ankommer på socialnämnd och som inte särskilt anförtrots annan nämnd i kommunen.

I de fall psykisk funktionsnedsättning och missbruk förekommer i kombination har nämnden ansvar för att tillgodose behov där missbruk utgör den huvudsakliga problematiken.

1. Problemställning

Ansvarsfördelningen mellan nämnderna har visat sig vålla bekymmer för nämnderna. En fråga har varit vem som ansvarar för barn med funktionsnedsättning där det även finns en social problematik i hemmet. En annan fråga har rört fördelningen av ansvaret för personer som har både en psykisk funktionsnedsättning och en missbruksproblematik samtidigt. Det har även funnits andra ärenden där nämnderna haft olika uppfattning kring vem som bär ansvaret. Detta dokument syftar till att beskriva den överenskommelse som gjorts mellan nämnderna av tolkningen av reglementet. Insatser enligt LSS omfattas inte av överenskommelsen då detta ansvar endast vilar på omsorgsnämnden enligt reglementet.

2. Överenskommelse om definitioner och utgångspunkter

Vid tolkning av reglementet ska följande definitioner användas:

Psykisk funktionsnedsättning

Begreppet psykisk funktionsnedsättning ska tolkas i enlighet med Nationell psykiatrisamordnings definition i SOU 2006:100.

- En person har en psykisk funktionsnedsättning om han eller hon har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden, om dessa svårigheter är en konsekvens av psykisk störning, och om dessa begränsningar har funnits, eller kan antas komma att bestå, under en längre tid.
- Med *viktiga livsområden* avses sådant som handlar om en persons basala liv i samhället kopplat till t.ex. boende, sysselsättning, social gemenskap etc.
- Med *psykisk störning* avses alla diagnostiserade psykiatriska tillstånd. Erfarenhetsmässigt kommer gruppen att domineras av personer med psykossjukdom, personlighetsstörning eller allvarligare affektiva syndrom. Även högfungerande personer (utan utvecklingsstörning) med ett neuropsykiatriskt tillstånd ingår. Samsjuklighet mellan missbruk/beroende och annan psykisk störning ingår, s.k. ”dubbeldiagnos”.
- Med *längre tid* avses minst ett år.

Följande bör inte anses ha en psykisk funktionsnedsättning oavsett vad som ovan anförts:

- **den som är under 18 år,**
- den vars begränsningar enbart beror på missbruk/beroende,
- den vars begränsningar beror på psykisk utvecklingsstörning (sänkt kognitiv förmåga) utan att samtidigt anses ha en psykiatrisk samsjuklighet,
- den som har ett psykiatriskt tillstånd som per definition är övergående, t.ex. lindrig/medelsvår depression, akut stressyndrom eller anpassningsstörning, och
- den som har en demenssjukdom, exempelvis Alzheimers sjukdom utan annan samtidigt psykisk störning.

Socialpsykiatri

Det finns inte någon tydlig definition av begreppet socialpsykiatri. I Uppsala kommun används det för att beskriva en del av omsorgsförvaltningens organisation, men återfinns inte som begrepp i reglementet. Tolkningen av ansvarsfördelningen mellan nämnderna kan därför inte göras med utgångspunkt i begreppet socialpsykiatri.

Missbruk - beroende

Begreppet missbruk ska tolkas enligt följande:

- Ett *missbruk* föreligger om det finns en risk för att ett fysiologiskt beroende utvecklas. Den enskilde har börjat få fysiska och psykiska skador samt sociala problem. Personer i missbrukarens omgivning brukar också påverkas negativt av missbruket.
- Ett *beroende* föreligger om den enskilde har ett fysiologiskt, psykologiskt eller socialt beroende. Ofta förekommer dessa tillsammans. Ett tecken på beroende är att personen lider av abstinens om drogen tas bort.

Utgångspunkter

Vid osäkerhet av hur dokumentet ska tolkas ska även följande utgångspunkter ligga till grund för tolkningen.

- Socialnämnden har enligt reglementet ett *särskilt ansvar för boendefrågor*.
- Socialnämnden har enligt reglementet ansvaret för uppgifter enligt socialtjänstlagen (SoL) *som inte uttryckligen åligger någon annan nämnd*.
- Omsorgsnämnden har enligt reglementet ansvar för uppgifter enligt SoL för personer under 65 år som *behöver bistånd på grund av fysisk eller psykisk funktionsnedsättning eller sjukdom*.
- Omsorgsnämnden har enligt reglementet ansvar för att, i de fall psykisk funktionsnedsättning och missbruk förekommer i kombination, *tillgodose behov där den psykiska funktionsnedsättningen utgör den huvudsakliga problematiken*.
- Omsorgsnämnden har enligt reglementet ansvar för insatser som en enskild ansöker om med stöd av LSS, oavsett om personen tillhör någon personkrets eller inte. Om personen inte tillhör någon personkrets kan insats enligt LSS dock ej beviljas.
- Om den enskilde har såväl ett missbruk – eller annan problematik som faller under socialnämndens ansvar – som en psykisk funktionsnedsättning kan båda nämnderna behöva vara inkopplade – utifrån sina olika uppdrag.

3. Överenskommelse om barn och unga under 18 år

Nämnderna är överens om att reglementet ska tolkas på följande sätt:

- Socialnämnden ansvarar för barn med föräldrar vars föräldraförmåga sviktar.
- Omsorgsnämnden ansvarar för barn med autismspektrumdiagnoser för behov som beror på barnet funktionsnedsättning.
- Om ett barn med funktionsnedsättning har föräldrar vars föräldraförmåga sviktar kan båda nämnderna behöva vara inkopplade – utifrån sina olika uppdrag.

4. Överenskommelse om vuxna (över 18 år)

Nämnderna är överens om att reglementet ska tolkas på följande sätt:

- Om en ung vuxen över 18 år uppfyller kriterierna för psykisk funktionsnedsättning ska omsorgsnämnden ta över ansvaret för den enskildes behov som beror på funktionsnedsättningen redan från 18 års ålder.
- Om en ung vuxen över 18 år har beviljats bostad med särskild service enligt LSS, och beslut inte kan verkställas inom skälig tid, ska omsorgsnämnden ansvara för att erbjuda den enskilde motsvarande insatser, om sådana behövs, i avvaktan på att beslutet kan verkställas. Med motsvarande insatser avses inte insatser som tillgodoser behov som omsorgsnämnden annars inte ansvarar för, t.ex. vård på grund av missbruk (SoL/LVM) eller socialt nedbrytande beteende (SoL/LVU).
- Socialnämnden har ett ansvar för att utreda behov hos vuxna där symtom och orsaksbild är oklar.
- Om det under socialnämndens utredning framkommer att behoven beror på funktionsnedsättning eller sjukdom ska ärendet i samråd med omsorgsnämnden överlämnas dit.
- Om personen har övriga sociala problem, t.ex. missbruk, kan socialnämnden behöva ha ett ärende öppet kring det behovet. I dessa fall ansvarar båda nämnderna för den enskilde – utifrån sina olika uppdrag.
- Om oro för en persons missbruk uppkommer under tiden omsorgsnämnden utreder ett ärende rörande personen skickas en anmälan till socialnämnden enligt 6 § LVM.

5. Överenskommelse om orosanmälningar

Nämnderna är överens om följande hantering av anmälningar:

- Orosanmälningar beträffande barn hanteras av socialnämnden.
 - Om uppgifter framkommer vid utredningen av en orosanmälan som innebär att omsorgsnämndens verkställighet av en beviljad insats måste förändras kan socialnämnden – efter samtycke från vårdnadshavare eller vid en nödsituation¹ – informera omsorgsnämnden.
- Anmälningar som rör vuxen och som inkommer till socialjouren hanteras av socialnämnden.
- Anmälningar som rör vuxen handläggs av socialnämnden, förutom i följande fall:
 - Om anmälan inkommit till omsorgsnämnden och det inte är uppenbart att den skickats fel.
 - Om anmälan inkommit till socialnämnden men det av handlingen framgår att anmälan rör behov som omsorgsnämnden enligt reglementet ska ansvara för.

6. Överenskommelse om övergripande frågor

Nämnderna är överens om följande:

- Respektive nämnd ansvarar för den uppsökande verksamheten inom sitt ansvarsområde.
- Nämnderna måste tillsammans arbeta för att förhindra att psykisk ohälsa hos barn befasts. Utgångspunkten är att barn och unga vuxna ska ges förutsättningar att bli självständiga individer utifrån sin egen förmåga.
- Nämnderna måste tillsammans arbeta med rutiner kring ansvar och samverkan i ärenden som rör barn där båda nämnderna är inblandade. Rutiner för samordning ska beslutas på ledningsnivå och i dessa ska fastställas hur aktiviteter ska genomföras och insatser koordineras för att bli så effektiva som möjligt.
- Det är viktigt att helhetssynen och samordningen av ärenden inte går förlorad. Socialtjänstens uppgift är att svara för den enskildes samlade livssituation.

¹ En nödsituation kan föreligga om ett barn behöver skyddas från ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp eller fara hotar barnets liv eller hälsa. Om barnet eller vårdnadshavare motsätter sig ett uppgiftslämnande är utgångspunkten att den enskildes vilja ska respekteras. Endast i situationer där det framstår som direkt påkallat att bistå en enskild kan undantag göras om det krävs för att säkerställa att barnet ges nödvändig vård, behandling eller annat stöd.

Överenskommelse beslutad enligt ovan

Uppsala den 20 juni 2018

Kaisa Björnström
Socialdirektör

Thomas Odin
Omsorgsdirektör